

IZ TAL KLIJE NOVO ŽIVLJENJE

Težnja k boljši in bolj zanimivi šoli ter miselnosti, ki prevladuje v vzgoji in izobraževanju, da je nekatere stare oblike dela v šoli treba posodobiti, je bila napotilo, da se je v občini Grosuplje rodila ideja po raziskovalnih – naravoslovnih taborih. Tako je bila že tretje leto po vrsti organizirana tridnevna oblika dela v naravi z učenci sedmih razredov, ki to zmorejo in hočejo. Tokrat na podružnični šoli v Temenici od 23. do 25. maja 1991 v organizaciji Osnovne šole »Ferda Vesela« Šentvid pri Stični, ob pomoči vseh šol iz občine. Štirindvajset udeležencev je preživelo tri prijetne dneve, ko so lahko ustvarjalno, domiselno, v naravi, stran od šolskih klopi, togosti pouka in spraševanja, osmišljeno pridobljeno znanje vnašali v prakso. Program dela ni bil nič drugega kot nadaljevanje dela v naravoslovnih krožkih in prejšnjih taborih, ko so raziskovali vodo in zrak, letos pa tla kot ostali del ekosistema. Udeleženci tabora so bili učenci, ki se po interesu in nadarjenosti malo ločijo od ostalih; ti hočejo biti pri svojem delu svojski in zmeraj vedoželjni za nova spoznanja in znanja. Sproščenost, ki je bila vzpostavljena z mentorji – učitelji naravoslovnih predmetov, pa je bila tisti del vrha, ki manjka na naših storilnostno naravnih šolah ob posredovanju absolutnih resnic brez možnosti enakopravnega dialoga. Tudi učitelji so povedali, da bodo marsikaj od tega znali uporabiti v vsakdanji praksi pri pouku, čeprav bi se moralo v šoli še marsikaj spremeniti, da bi bili pogoji v razredu tako optimalni kot na taboru.

Letošnji slogan tabora IZ TAL KLIJE NOVO ŽIVLJENJE naj velja tudi v prenesenem pomenu za naš šolski sistem, ko naj bi vzkliko še veliko takih srečanj, ne samo na naravoslovnih področjih, ampak tudi drugje, kjer se naj bi združilo znanje in zabava, ne da bi bili mladi za isti učinek vedno preobremenjeni. V imenu mladih raziskovalcev se zahvaljujemo vsem, ki so učencem omogočili nepozabne dneve in s tem prispevali delček raziskovalnemu razmišljanju ter mlade spodbudili k pravemu raziskovalnemu delu.

Nekaj razveseljivih uspehov učencev Osnovne šole Stična

Na občinskem tekmovanju iz matematike so srebrno Vegovo priznanje prejeli Matej Špindler (tudi 1. mesto v 7. razredu), Katarina Mastnik, Marko Pušljar, Rok Mihelčič, Peter Mišmaš, Martin Groznik in Marko Glažar; na republiškem tekmovanju pa sta Marko Glažar in Matej Špindler osvojila zlato Vegovo priznanje.

Na regijskem tekmovanju iz kemije je bilo 15 učencev, na republiškem pa Matej Špindler, ki se je uvrstil na deveto mesto.

Na občinskem tekmovanju iz znanja nemškega jezika je bil najboljši Marko Glažar, v znanju iz Vesele šola pa Barbara Piškur, Primož Šuntajs in Jani Strnad.

Na jesenskem krosu so bili prvaki po letnikih:

Tomo Gnidovec, Luka Drole, Rok Sever, Darja Grden, Tina Zupančič, Vesna Kralj, Damjana Blatnik in Maja Močina, na spomladanskem krosu pa: Luka Drole, Marjan Košiček, Tina Zupančič in Darja Grden.

Na atletskih tekmovanjih so bili najboljši: Tina Petrič, Tomo Gnidovec, Tina Zupančič, Matej Zupančič, Matjaž Erčulj in Luka Drole.

Sportnica leta v občini, Vesna Kralj, je bila prva v troboju (l. 1979 in mlajši).

Astrološki tabor

V dneh od 22. do 25. 5. 1991 je bil na Ilovi gori organiziran Astrološki tabor. Poleg ljubljanskih osnovnošolcev so se ga udeležili tudi 3 učenci OŠ Louis Adamič Grosuplje.

Prvi dan smo po uvodnem nagovoru vodje tabora opazovali Luno in preiskovali ozvezdja.

Drugi dan bi morali opazovati sončevo aktivnost, vendar je bila zaradi vremenskih neprilic vidljivost zelo slaba. Po 22. uri smo si ogledovali Luno in jo skicirali na delovne liste. Malo smo pogledali po Jupitru, Veneri in Saturnu, ki se vidi šele po polnoči, vendar jih to noč ni bilo videti.

Tretji dan je prišlo na vrsto Sonce. Opazovali smo njegove pege in skupine peg. Popoldne smo ljubljanskim učencem razkazali Grosuplje in Taborsko jamo. Zadnje noč smo spet opazovali ozvezdja, zelo dobro smo videli Saturn.

V tem kratkem času smo videli in slišali veliko novega o vesolju, planetih in zvezdah. Mislim, da bi bilo vse to zanimivo tudi za druge učence, ki se tokrat tabora niso mogli udeležiti.

KLEMEN KOTAR

Po Furijanovi pripovedi piše BOGI PRETNAR

Še huje se mi je pisalo, ko smo – sicer dosti pozneje, z ljubljansko Dramo – s »Celjskimi grofi« gostovali v Celju. Zastor se dvigne, pridem na oder, začetni bi moral z uvodnim govorom. Kar zagledam Bojana Pečka, ki je vedno rad s smehom izzival soigralca na odru. Nalašč, ne po nesreči, kot naš Pavle Kovič. Vidim, da se Peček smeji... in vsi drugi se že smejejo z njim vred, da se vse trese. A njim je bilo lahko – proti občinstvu so bili obrnjeni s hrbti. Le jaz z obrazom! Vroč mi je postalo, besede nisem spravil iz sebe, tudi mene je začel siliti smeh. Kaj zdaj? Naj prekinem predstavo, ko je še dobro začeli nismo? Globoko vzdihnem, zberem se... in že glasno rohnim na uboge Aleksandra Valiča, ki je bil tedaj menda najmlajši med nami.

»Kaj pa je tukaj smešnega, pek? Govoril!«

Histerični smeh je v trenutku ugasnil, kot bi ga bil polil z vodo. Dejanje smo srečno spejali do konca, predstava tudi, čeprav je bil Valič potem jezen name, češ, pa ravno name si se spravil.

ŠOLA IN EKOLOŠKE AKCIJE

Šmarski učenci zahtevajo pošten odnos do okolja

Med osnovne šole, ki so vključene v projekt OKOLJE IN ŠOLSKE INICIATIVE, so tudi šola Šmarje. Učitelji te šole redno sodelujemo na srečanjih, ki jih vodi dr. Barica Marentič Požarnik in mag. Majda Skerbinek s Filozofske fakultete v Ljubljani. Delo učencev in njihove iniciative želimo širše predstaviti z namenom vplivati na ekološko zavest najširše javnosti.

Naravoslovni dan »Človek – okolje – odpadki«

Na OŠ Šmarje smo imeli učenci 7. razreda naravoslovni dan. Že pred njim smo opravili priprave. Razdeljeni v skupine smo imeli za nalogo poiskati divja smetišča v naši okolici, izmeriti količino odpadkov in popisati vrste le-teh. Ugotovili smo, da je zelo veliko smetišč v gozdovih. Večja smo vnesli v karto in gotovo boste začudeni, ko boste prebrali, koliko odpadkov smo namerili (cca 500 m³). Med odpadki je največ stekla in plastike. Oboje bi bilo možno s predelavo »spremeniti« v nove izdelke. Na nekaterih smetiščih smo opazili tudi nevarne odpadke (baterije, akumulatorje, zdravila...), ki ob dežju zaradi izpiranja pronicajo skozi zemljo in nevarno onesnažujejo podtalnico. Ob spoznanju, da je za onesnaževanje odgovoren

človek, smo se vprašali po vzrokih za neodgovoren odnos do okolja. Mislimo, da ljudje premalo poznamo posledice onesnaževanja, zato imamo do okolja malomaren odnos. Za hranjanje čistega okolja največkrat ni potrebno veliko truda. Zato smo sklenili:

1. sami bomo skrbeli za čisto šolo in njeno okolico;
2. s plakati, opozorilnimi tablami in lastnim zgledom bomo osveščali sošolce;
3. pripravili bomo različne akcije za osveščanje krajanov;
4. za sodelovanje in pomoč bomo prosili Svet krajevne skupnosti in Komunalno podjetje;
5. organizirali bomo okroglo mizo o problemih onesnaževanja v KS Šmarje.

Upamo, da bodo naše pobude pripomogle k ohranjanju čistejšega in bolj zdravega okolja.

Biološki krožek

Člani biološkega krožka so učenci 6., 7. in 8. razreda, ki že več let spremljajo dogajanja v našem okolju. Kvaliteto vode Pleškega potoka spremljajo s pomočjo indikatorskih organizmov; kvaliteto zraka pa z opazovanjem lišajev. Ugotavljamo, da se zrak slabša, saj smo pred desetimi leti našli še nekaj grmičastih lišajev, ki so najbolj občutljivi za onesnažen zrak, pri letošnjem popisu pa nobenega več.

Geografski krožek

Učenci 6. razreda so dva meseca spremljali vremenske pojave na treh točkah različne nadmorske višine. Izdelali so klimograme in jih primerjali. Z delom bodo nadaljevali in ugotavljali odnose med vremenskimi pojavi, naravnim okoljem in posegi človeka v okolje.

Ekološki kotichek

So pripravili učenci 3. in 4. razreda. Iz časopisov in revij izrezujejo prispevke in fotografije v zvezi z onesnaževanjem okolja. Poleg so nalepili tudi svoje misli in želje:

- Gozd in okolico onesnažujejo ljudje, tako da mečemo razne odpadke. Skratka, če bomo nadaljevali tako, bo ves zrak in okolje onesnaženo. Za odpadke nam seveda služijo smetnjaki! Če bo šlo tako naprej, bo narava preveč onesnažena in s tem bomo škodovali tudi sami sebi.

Alja PETROVIČ

- Okolje onesnažujejo: odvrženi odpadki, razlita nafta in bencin, dim iz tovarniških dimnikov itd. V zimskih mesecih so ljudje zaradi onesnaženega zraka pogosto bolni. Najbolj so prizadeti otroci in stari ljudje. Naše okolje kazijo tudi odvrženi odpadki: papirčki od sladkarij na šolskem dvorišču in pred trgovino, odvržene vrečke polne odpadkov po gozdovih. Vsak od nas lahko veliko pripomore, da ohranimo čisto okolje.

Tanja in Ana

- Mnogo slovenskih rek je onesnaženih. Tovarne izpuščajo odpadke, ljudje pa v vodo mečejo smeti. Na tak način pa se reke onesnažijo. Zato bi tovarne morale imeti filtre, ljudje pa ne bi smeli odmetavati odpadkov vsepovsod. Če bi vse to opravljali, bi bile naše reke bolj čiste in narava mnogo lepša. Igor ZAVIRSEK
- Želim si, da bi imeli čisto vodo in čist zrak. Igor ŠUJKO
- Rada bi, da bi vse odpadke ob cesti in v gozdovih počistili.

Silva PRPAR

Razstava »Okolju prijazen dom«

V Ljubljani smo si učenci 7. razreda ogledali razstavo in se seznanili z možnostmi za gospodarno ravnanje z gospodinjskimi odpadki. Izvedeli smo, da v enem dnevu »pridelala« vsak od nas skoraj en kg odpadkov; štiričlanska družina pa jih odvzame letno tri kubične metre. Pri onesnaževanju okolja imajo odpadki pomemben delež. Zato je ena pomembnejših nalog pravilno ravnanje z njimi. Večji del zavrženih stvari lahko izkoristimo in s tem zmanjšamo količino dejanskih odpadkov. V nekaterih »odpadkih« se skriva pravo bogastvo saj lahko postanejo vir surovin in energije. Da bi odpadke lahko razvrščali po uporabnosti za predelavo, bi morali imeti namenske zabojnike za zbiranje papirja, stekla, uporabne plastike... V sosednji Avstriji to že imajo in večino odpadkov ponovno predelajo. Dokler se tudi pri nas ne bomo podobno organizirali, lahko zmanjšamo količino odpadkov tako, da kupujemo z razmislekom:

- izdelke v embalaži, ki omogoča večkratno uporabo, npr. vračljive steklenice
- embalažo, ki je kot material surovina za ponovno predelavo (reciklažo)
- embalažo, ki je biološko lažje razgradljiva in v naravi razmeroma hitro razpade.

MAKS FURIJAN (7)

Moška vprašanja

Mladenič kot starec

Hermana Celjskega sem v Krestovih »Celjskih grofi« igral že v Mariboru. Osemdesetletnega starca, čeprav sem se komajda bližal tridesetim. In ravno ta vloga me je afirmirala, bi lahko danes trdil. Dokončno pa je že v Mariboru o moji življenjski usmeritvi v igralskem poklicu odločila vloga Dimitrija Karamazova v »Bratih Karamazovih«. Režiral jih je Joško Kovič.

Bila je jesen, prav pusta in zelo mrzla. Vaje smo imeli na nezakurjenem, prepisnem odru. Dosti sem moral kričati in naprezati glasilke in nedomoma sem skoraj onemel. Nobenega glasu ni bilo iz mojih ust. Pareza glasilk – taka je bila neusmiljena zdravnikova diagnoza. Mi pa tik pred premiero!

»Premiera mora biti, naj vam zdravnik pomaga, kakor ve in zna!« je ukazal intendant. Šel sem spet k zdravniku, mu potožil, kako in kaj, in dal mi je jodovo tinkturo. Z njo mi je razkuževal grlo, temu so rekli »penzlanje«, neusmiljeno drezanje v goltanec.

Glas se mi je vrnil, premiera je bila in minila, a meni je hripavost ostala za vse življenje. Nikdar več nisem imel čistega glasu. Si predstavljate hripavega romantičnega ljubimca? Nekoč me je v takšni vlogi zasedel režiser Peter Malec, pa je bila prava polomija. Zato sem se odločil:

Ljubimcev mi ne dajte! Dajte mi karakterne vloge – pijance, negativce, tipe, karšnih je dosti v dramski literaturi...

Kljub temu, da sem od mladih nog sovražil pijance in se ogibal pijanskih družb in da znam biti še dandanes zelo vesel in razigran, ne da bi pogle-

dal globoko v kozarec, sem na odru odigral dolgo vrsto vsakršnih »pijancev«. Včasih tako dobro, da so ljudje po mestu sušljali, češ, Furijan po včeraj ni nič igral in je bil zares pošteno nadelan na odru.

Vprašanje potence

V »Karamazovih« sem spoznal tudi Staneta Severja. V Mariboru je na učiteljsku opravil maturo, pa je prišel statirat v gledališče ravno h »Karamazovim«. Tako se je namazal s šminko, da je bil kot zemljevid Evrope! Pa sem mu popravi masko in mu pokazal, kako se tej reči streže. Potem sva prijateljevala, on maturant, jaz že deset let v teatru.

Ob študiju na odru in med opazovanjem ljudi sem prišel do spoznanja, ki ga zagovarjam še danes: brez krepkega zdravja, se pravi potence, ne na odru ne v muziki ne v umetnosti sploh ni prave ustvarjalne moči, pa najsi gre za žensko ali za moškega. Človekova življenjska potence je nekakšna gonilna sila v našem poklicu. Človek, ki je bil hladen do drugega spola, tudi na odru ne bo imel pravega stika. Za umetniško ustvarjanje je potrebna življenjska gonilna sila, dana od narave. Elementarna sila! Kdor tega nima v sebi, mu noben študij ne bo pomagal do vidnega uspeha.

Kako res je to, sem se prepričal že leta 1925 ali 1926, ko so v Mariboru gostovali Rusi, skupina hudožestvenikov pod vodstvom Džermanove. Bili so v skupini tudi veliki igralci, kot Križanovskaja pa Vera Greč, ki je tudi režirala, in Virubov, Tokarska, Krasnopol-skaja, Pavlov, Masalitinov... Pozneje sem nekatere približe spoznal v Skopju.